

REMISSYTTRANDE
2017-06-12
Dnr 0115/17
Er referens: N2017/01869/RS

Näringsdepartementet
Rättssekretariatet
Rättsenheten för landsbyggd
103 33 Stockholm

Remissyttrande över Effektivare sanktioner i livsmedelskedjan m.m., Ds 2017:5

Brottsförebyggande rådet (Brå) har fått rubricerad promemoria på remiss och lämnar följande yttrande.

Brå tillstyrker i och för sig de lämnade förslagen men vill nedan lämna några kommentarer baserade på myndighetens tidigare forskning.

Begränsa antalet kontrollmyndigheter som får fatta beslut om sanktionsavgifter

Brå håller med om att det är viktigt att tydligt definiera vilka beteenden som resulterar i straff respektive en sanktionsavgift. I promemorian tas inte slutgiltigt ställning till var gränsen ska gå. Oavsett var gränsen dras kommer det dock att finnas ett diskretionärt utrymme för de enskilda tjänstemännen, inte minst genom den ventil som föreslås i 6.3.4, s. 135. Det är rimligt att ha sådana ventiler för att lagstiftningen ska uppfattas som välavvägd och demokratisk. Det ställer dock större krav på de tjänstemän som ska fatta beslut om en sanktionsavgift. För att kunna utföra ett sådant uppdrag med hög kvalitet och på ett enhetligt och rättvist sätt krävs både kunskap och att de beslutsfattande tjänstemännen får arbeta upp erfarenhet på området.

Brå anser därför att gruppen av kontrollmyndigheter som får fatta beslut om sanktionsavgift bör begränsas så mycket som möjligt. Det är väsentligt enklare att följa tillämpningen om det är ett fåtal aktörer som meddelar dylika beslut. Det minskar även risken för att kontrollmyndigheterna gör olika bedömningar i likvärdiga fall. För den som drabbas av en sanktionsavgift kan det handla om mycket stora belopp, och även om möjlighet att överklaga finns, är den enskilde ofta i ett tydligt underläge mot den myndighet som meddelar beslutet.

Risk för otillåten påverkan

Ytterligare en aspekt som Brå tidigare beskrivit är risken för otillåten påverkan mot tjänstemän. Redan idag utsätts kommunala och statliga tjänstemän för hot, trakasserier och i sällsynta fall våld och korrupsionsförsök som syftar till att påverka deras beslut (se exempelvis Brå 2015:12 och Brå 2016:13). De yrkesgrupper som är mest utsatta har ingående eller långvariga kontakter och fattar beslut av

stor betydelse för den enskildes livssituation. Inte minst beslut som rör tillstånd och sanktioner av olika slag hör till denna kategori. Det innebär med andra ord ett större ansvar för arbetsgivaren om de tjänstemän som idag gör inspektioner och tillsyn även kommer att medverka i, eller till och med formellt fatta beslut om, sanktionsavgifter. Ansvarer innefattar att göra riskanalyser och att vidta säkerhetsåtgärder som exempelvis att flera handläggare hanterar ärenden där det finns risk för otillåten påverkan. Inte minst den närmaste chefen har ett stort ansvar och måste ha kompetens att hantera de incidenter som uppstår (se vidare Brå 2017, *Att förebygga och hantera påverkansförsök. En handbok*).

Om arbetsgivarna inte tar sitt ansvar på allvar finns en uppenbar risk för självcensur (se t.ex. Brå 2016:13). Det kan konkret innebära att tjänstemän inte är lika noggranna vid kontroller och inspektioner hos hotfulla personer, eller att man ger personer fler chanser innan man anmäler eller meddelar sanktionsavgift. Med andra ord har det en högst konkret påverkan på rättssäkerheten. Genom att begränsa kretsen av organisationer och personer med behörighet att besluta om sanktionsavgift ökar möjligheterna att säkerställa en enhetlig tillämpning och en hög kompetens bland tjänstemännen.

Detta yttrande avges av ställföreträdande generaldirektör Björn Borschos efter föredragning av verksjuristen Sigrid Granath. I beredningen har enhetsrådet Johanna Skinnari deltagit.

Björn Borschos

Sigrid Granath